

Anmälan mot Kriminalvården, anstalten Salberga, angående granskning av försändelser till en intagen från tyska justitieministeriet och en tysk advokat

Beslutet i korthet: En intagen framförde klagomål angående att anstalten hade granskat försändelser till honom från tyska justitieministeriet och en tysk advokat. Vad som framkommit genom utredningen har inte gett anledning till kritik från JO:s sida. Med anledning av vad Kriminalvården anfört i sitt remissyttrande innehåller beslutet uttalanden angående i vilka situationer bestämmelsen i 7 kap. 6 § fängelselagen (2010:610) är tillämplig.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot Kriminalvården, anstalten Salberga (inte häktet Salberga, jfr Kriminalvårdens remissyttrande), och anförde i huvudsak följande.

Vid tre tillfällen hade anstalten öppnat brev till honom från hans advokat, och enligt anstaltspersonalen berodde det på att det inte gick att veta att det rörde sig om post från en advokat. Detta framgick dock tydligt och klart av advokatens brevhuvud. Vid ett tillfälle hade anstalten öppnat post till honom från tyska justitieministeriet. Att det rörde sig om post från det tyska justitieministeriet framgick redan av kuvertet, på vilket ordet ”Justizministerium” var tydligt angivet.

Till anmälan fogades en kopia av sidhuvudet av ett brev från advokaten.

Utredning

Anmälan remitterades till Kriminalvården för yttrande. I sitt remissvar anförde myndigheten (huvudkontoret), genom enhetschefen BB, följande.

Anmälan

AA har i anmälan till Justitieombudsmannen anfört bl.a. följande. Häktet Salberga har flera gånger öppnat post från hans tyska advokat och en gång från det tyska justitieministeriet. Av advokatens brevhuvud framgår tydligt att det är advokatpost eftersom där står ”Pleader”. Posten från Justitieministeriet kan man känna igen redan på kuvertet.

Sakförhållanden m.m.

Av Kriminalvårdens klientadministrativa system framgår att AA aldrig varit intagen på häktet Salberga. Han är sedan den 27 april 2010 intagen på anstalten Salberga.

Kriminalvården har inhämtat följande uppgifter från anstalten Salberga.

När anstalten Salberga beslutar att granska en försändelse dokumenteras detta genom en stämpel som sätts på kuvertet. Av stämpeln framgår hur försändelsen har granskats. Kuvertet överlämnas sedan till den intagne. Kriminalvården dokumenterar inte granskning av post på något annat sätt. Kriminalvården har således inte dokumenterat att man skulle ha granskat någon post till AA. Ingen av den personal vid anstalten Salberga som arbetar med brevgranskning minns om man granskat försändelser från tyska justitiedepartementet eller från tysk advokat till AA.

Det förekommer dock att anstalten Salberga granskar försändelser från utländska advokater eller utländska myndigheter som inte har erkänd behörighet att ta emot klagomål.

Författningsbestämmelser

Av 8 kap. 1 § rättegångsbalken (1942:740) (RB) framgår följande. För riket skall finnas ett allmänt advokatsamfund. Stadgar för samfundet fastställas av regeringen. Advokat är den som är ledamot av samfundet.

Av 8 kap. 9 § RB framgår bl.a. följande. Vad i rättegångsbalken eller i någon annan lag föreskrivs om advokater skall i tillämpliga delar gälla även den som är auktoriserad som advokat i någon annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz när denne är verksam i Sverige.

Av 7 kap. 6 § fängelselagen (2010:610) (FäL), som trädde i kraft den 1 april 2011, framgår följande. En försändelse mellan en intagen och en advokat, en svensk myndighet eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda ska vidarebefordras utan granskning. Om det finns anledning att anta att uppgiften om avsändare av en sådan försändelse till en intagen är oriktig, får försändelsen granskas i syfte att utreda vem avsändaren är.

Av 7 kap. 7 § FäL framgår följande. I andra fall än som avses i 6 § får en försändelse till eller från en intagen i anstalt granskas, om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten. Syftet med granskningen ska vara att undersöka om försändelsen innehåller något otillåtet föremål, eller är ett led i en pågående eller planerad brottslig verksamhet, ett planerat avvikande eller något annat liknande förfarande.

Bestämmelser med samma innehåll återfanns innan den 1 april 2011 i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Av 7 kap. 22 § Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för fängelse (KVFS 2011:1) framgår bl.a. följande. En försändelse till eller från en intagen får granskas genom

- genomlysning av försändelsen i oöppnat skick,
- öppnande utan genomlysning av innehållet, eller
- öppnande och genomlysning av innehållet.

Om en försändelse har öppnats, ska den förseglas när granskningen är slutförd.

Av 7 kap. 23 § samma författning framgår bl.a. följande. Granskning av en försändelse till eller från en intagen ska ske skyndsamt. Efter granskningen ska försändelsen lämnas ut till den intagne så snart som möjligt om den inte ska omhändertas enligt 5 kap. 2 § fängelselagen (2010:610) eller hållas kvar enligt 7 kap. 8 § samma lag.

Av 7 kap. 24 § samma författning framgår följande. Den intagne ska underrättas när en försändelse har granskats. Underrättelsen ska innehålla information om

1. vilken försändelse som har granskats,
2. med stöd av vilket lagrum granskningen har skett,
3. vilken typ av granskning som har utförts,
4. datum för granskningen, samt
5. vem eller vilka som utfört granskningen.

Bestämmelser med liknande innehåll återfanns innan den 1 april 2011 i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt (KVFS 2009:4)

Kriminalvårdens bedömning

Det har inte gått att utreda om anstalten Salberga har granskat post från tysk advokat och tyska justitiedepartementet till AA. Det är dock inte osannolikt att så har skett eftersom detta förekommer på anstalten. Kriminalvården menar att anstalten har rätt att granska försändelser från tysk advokat och tyska justitiedepartementet.

Försändelser från Tysklands justitieministerium

Tysklands justitieministerium är varken en svensk myndighet eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda. Försändelser från Tysklands justitieministerium får därför granskas om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten. Även om det är svårt att tänka sig en situation där en försändelse från Tysklands utrikesministerium kan innebära en säkerhetsrisk, kan det dock inte uteslutas att ministeriet, utan ont uppsåt, skickar t.ex. pengar eller dokument som inte får innehas till en intagen.

Kriminalvården får också granska försändelsen för att förvissa sig att det verkligen är ministeriet som är avsändare.

Försändelser från tysk advokat

Försändelser från advokat till intagen får endast granskas i syfte att utreda vem avsändaren är. Enligt RB är advokat den som är medlem i advokatsamfundet. Även utländska advokater jämställs, i vissa hänseenden, med svenska advokater. För att utländsk advokat ska kunna jämföras med svensk krävs att denne är verksam i Sverige. Undantaget gäller inte tjänster som advokaten i sitt hemland per brev tillhandahåller en klient som befinner sig i Sverige (proposition 1992/93:64). Försändelser från tysk advokat får därför granskas om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten. Kriminalvården får också granska försändelsen för att förvissa sig att det verkligen är advokaten som är avsändare.

AA kommenterade remissyttrandet.

Bedömning

Försändelser till AA

Kriminalvården har redogjort för den rättsliga reglering som har aktualiserats i ärendet.

Som Kriminalvården har anförts får myndigheten, under vissa förutsättningar, granska försändelser mellan en intagen och en utländsk advokat eller en utländsk myndighet. Om granskning sker dokumenteras detta endast genom att en stämpel, av vilken det ska framgå bl.a. med stöd av vilket lagrum granskningen har skett, sätts på kuvertet. Försändelsen, inklusive kuvertet, lämnas därefter till den intagne.

Utredningen har inte kunnat ge svar på om försändelser till AA från det tyska justitieministeriet eller en tysk advokat har granskats, och i så fall på vilken grund

granskningen har skett. Jag finner inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder, utan kan endast konstatera att vad som framkommit inte ger anledning till kritik.

Övrigt

Kriminalvården har i sitt remissyttrande anfört att försändelser mellan en intagen och det tyska justitieministeriet får granskas bl.a. i syfte att utreda vem avsändaren är (jfr 7 kap. 6 § fängelselagen). Detsamma har anförts beträffande försändelser mellan en intagen och en tysk advokat. Jag vill med anledning Kriminalvårdens yttrande i dessa delar anföra följande beträffande tillämpligheten av nämnda bestämmelse.

För att granskning ska få ske med stöd av 7 kap. 6 § fängelselagen måste det vara fråga om en försändelse mellan en intagen och en advokat, en svensk myndighet eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda. Som Kriminalvården anfört är det tyska justitieministeriet varken en svensk myndighet eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda. Bestämmelsen är således inte tillämplig avseende försändelser mellan en intagen och ministeriet, utan granskning får i stället ske på de grunder som anges i 7 kap. 7 § fängelselagen.

När det gäller försändelser mellan en intagen och en advokat är bestämmelsen i 7 kap. 6 § fängelselagen tillämplig då det är fråga om en advokat som är ledamot i Sveriges advokatsamfund. Detsamma gäller försändelser mellan en intagen och den som är auktoriserad som advokat i någon annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz när denne är verksam i Sverige. En försändelse mellan en intagen och en tysk advokat får således granskas med stöd av 7 kap. 6 § fängelselagen endast då advokaten är verksam i Sverige, i övrigt på de grunder som anges i 7 kap. 7 § fängelselagen.

Ärendet avslutas med de gjorda uttalandena.